

Vtorek, četrtek in soboto izhaja in velja v Mariboru brez pošiljanja na dom

za vse leto 8 g. — k.
pol leta 4 " — "
četr. " 2 " 20 "

Po pošti:
za vse leto 10 g. — k.
pol leta 5 " — "
četr. " 2 " 60 "

SLOVENSKI NAROD.

Oznaniła:
Za navadno trislošno vrsto se plačuje:
6 kr. če se tiska 1krat,
5 " " " " 2krat,
4 " " " " 3krat.
veče pismenke se plačujejo po prostoru.

Za vsak tisek je plačati kolek (štempelj) za 80 kr.

Vredništvo in opravišstvo je na stolnem trgu (Domplatz) hiš. št. 179.

Rokopisi se ne vračajo, dopisi naj se blagovoljno frankujejo.

Vladne osebnosti.

V Avstriji je vse mogoče — tako nam je pred nekaterimi dnevi pisal zunanji sodelavec našega lista, in pač ni mislil, da bomo k njegovemu izreku tako hitro mogli dodati dejanskih dokazov. Ni tega še teden dni, ko se je v hrvatskem deželni zboru bralo cesarsko pismo, v katerem deželni zbor hrvatski dobiva najvišjo pohvalo za svoje delovanje. Poznavaje vso korupcijo sedanje vlade na Hrvatskem in njenega sluge — deželnega zbora nismo se čitaje to pismo mogli načuditi, kako more ogersko ministerstvo tako malo ozirajemati na krono in nasvetovati jej pohvalo za delovanje, čegar nevrednost se je morala po človeški razsodbi vsak dan pokazati in do čistega razkriti. Razkrila se je prej, nego smo sami mislili. Pred nami leži telegram, katerega smo 7. t. m. pozno na večer dobili iz Petrinje v vojaški granici. Telegram je kratek, a zdi se nam, da že dolgo Slaveni na jugu niso tako važne novice brali v lastnih zadevah. Glasi se: „Zatočnik“ in dr. Mrazovič od Raucha tožena v lonjsko-poljski zadevi sta denes pri konečni razpravi proglašena za nedolžna.“ C. kr. vojaška sodnija s to sodbo ni nič novega izrekla: javna sodba o Rauchu je bila storjena, predno je Rauch z nevarnim licem stopil pred sodnika tirjače, naj se kaznujejo pošteni, ki so z osebno nevarnostjo razkrivali Rauchove lopovosti.

Dvojno pak je s to sodbo doseženo. Hrvatska, kateri je bil Rauch zadnja leta prava šiba — ne božja, ampak hudičeva, bode pri prihodnjih volitvah za deželni zbor svobodno dihala, ker jej vsaj moralno izprsa odpade mōra; ki jo je ovirala v vsakem svobodnem gibanju, dā ki je morila vse narodno, gospodarsko in pravno življenje na Hrvatskem, in drugič bode v prihodnje vsak lopov smel stopiti pred Raucha in mu podati roko kolege — saj je govorila c. kr. vojaška sodnija. Kakor nas ta sodba tudi v nekaterih ozirih veseli, toliko žalosti nam prizadeva v drugih ozirih. Mogli bi morebiti pozabiti, da je Rauch bil ban na Hrvatskem, namestnik vzvišene osebe cesarjeve; pozabiti pa ne moremo, da tudi zdaj še na tem mestu sedi mož, ki bi pri pravilnih razmerah moral sedeti v Lipoglavu, kamor že dolgo sodi. V Avstriji je vse mogoče; dokler je sedanji Rauch ban hrvatski, smemo se nadejati še kaj hujega nego smo doživeli dozdej. Besede Rauch in lonjsko polje ne potrebujejo nobenega komentara.

Kakor ogerska vlada krono prav nalašč kompromitira na Hrvatskem, tako jo hoče menda cisalajtanska vlada kompromitirati pri nas. Našemu svetu je menda še neznano, da je celjski Schönwetter zagovarja svoje nepostavno ravnanje proti slovenski narodnosti rekel, da se pri vsem svojem ravnanju postavlja le na vladno stališče in da le to izvršuje, kar mu vlada velevala. Naši poslanci naj si to zapomnijo in po tem sodijo, koliko resnice je v vladnih zagotavljanjih, da hoče biti pravična vsem narodom, koliko resnice je v teh besedah, dokler sme Schönwetter govoriti, da stoji na vladnem stališču. Mi ta Schönwetterjev izraz tu posebno naglašamo, in bomo nanj verovali, dokler vlada sama g. Schönwetterja ne oglasi za lažnika. In menda bomo na to dolgo še čakali. Tako vsaj sodimo po dejanjih, ki so nam vselej več kakor prazne besede. Za Trst zdaj iščejo c. k. namestnika na mesto umrlega Möringa. Kake lastnosti bi moral imeti namestnik, ki bi bil v Trstu

na svojem mestu, je znano brez razlaganja in je bilo v našem listu že tudi obširno dovolj razloženo. In vlada ga je res našla moža, ki nima nobene teh lastnosti. Primorski vojaški komandant je te dni iz Dunaja prinesel vest, da je za to mesto izbran sedanji deželni predsednik na Koroškem g. Ceschi. Ceschi je na Koroškem jako neprijatelj — kaj bo v težavnem Trstu! Res je italijanissimus od nog do glave, bil je italijanski delegat v Padovi, a slovenski ne zna čisto nič, nemški prav malo, od njegovih uradnih sposobnosti svet nič ne vé in vlada ga bode zaradi teh negativnih lastnosti posadila na c. k. namestniški stol v Trstu, da zopet enkrat Slovence in Nemce udari po obrazu. Tako dela vlada in se pozivlje na našo žrtvoljubnost. V Avstriji je res mnogo mogoče; ali da bi se navduševali in hoteli žrtvovati za tako vladano državo, to je s kratka nemogoče, dokler se ne bodo čudeži godili, ali pa mi Slovenci padli na glavo.

Dopisi.

Iz Ljubljane 2. januarja. [Izv. dop.] — R. — Letni zbor Sokolov dne 29. minolega meseca je bil v marsikaterem oziru zanimljiv. Najprej moramo grajati, da se je zbora udeležilo v primeri tako majhno število družabnikov. Staroste namestnik g. Graseli je to v začetnem govoru po pravici obžaloval ter pristavil, naj bi to Sokolovcem oči odprlo, da bi vzrokov društvenega hiranja ne iskali vedno bog vé kje, ampak tam kjer tičé, namreč v društvu samem. Naj bi si Sokolovci globoko v srce vtisnili govornikov svareči spomin, da je skrajni čas skrbeti in delati za to, da si društvo spet opomore. Kdor je poslušal samo tajnikovo, sicer po polnem objektivno poročilo in bi le po tem sodil, utegnil bi si misliti: Saj je vse v redu, kaj pa hočete še več?! Da, da! To je vse res, tudi vse prav lepó: Sokol je napravil toliko izletov, toliko zabav, je bil na teh in teh taborih, je tu „za narod“ pel in pil, tam „za narod“ plesal! Pred vsem pa — kaj je dozdej Sokol storil za dosego glavnega svojega smotra? O tem je poročilo moralo molčati in to molčanje je dovolj podučno. Zato je naš tajnikovem poročilu najbolj razveselilo, da se bo poskusilo novo energično zdravilo proti nevarnemu, skrivnemu raku, ki izpodjeda mozek društvenega života. To zdravilo nam je novi telovadni učitelj, kateremu bo težavni nalog, da zopet zbere in združi stare rastresene, zbegane telovadce ter privabi nove tako potrebne moči. Bog daj, da bi tajnik pri letošnjem rednem obnem zboru mogel poročati o sijajnem vspehu — poslednje medicine! Da se dá društvu še zmerom lahko — in prav lahko — zdravo gibanje in stara krepost vrniti, temu so porok — številke. Društvo ima zdaj s podružnicami vred (na ktere odpade okolo 90 udov) 250 družabnikov; pri takem številu pač ni še obupati. Najhujše je to, da naši „nadedolni“ mladini — tako izobraženi kakor tisti, kateri bi Sokol in narodna društva sploh imela biti učilnica omike — manjka resnobe, da jej manjka pravi pojem o pomenu in namenu, o faktorjih in sredstvih narodnega delovanja. Pa denes ničesa več o tej stvari, ostanimo pri svojem predmetu. Naj omenimo, da mej podružnicami Sokolovimi je najkrepkejša planinska, ktera neki šteje 40 udov. Denarni stan društva je jako ugoden in to je še edino dobro; konci leta 1870. ostalo je v blagajnici gotovine blizu 300 gld., dolgovi ni nič,

temuč lepo premoženje v orodji in v obligacijah. Z blagajnikovim poročilom tedaj sme društvo prav zadovoljno biti. Kako grozno marljivi so nekteri „narodnjaki“ v spolnjevanji prevzetih dolžnosti, kazalo je prvomestnikovo oznanilo, da pregledovalci računov od leta 1869. niso izvršili svojega naloga, da bo torej novo izvoljenim pregledovalcem treba preiskovati račune od dveh let! — Prva debata unela se je pri predlogu, katerega je v odborovem imenu stavil dr. K. Bleiweis, „naj se Sokolovci razdelé v podporne in delavne ude“. Po živahni razpravi je bil ta predlog z ogromno večino sprejet; nasprotniki navajali so tako puhle razloge, da je bilo prav lahko z efektom jih zavračati. Po glasovanji so trije oponenti telovadnico nekako ostenativno z nepotrebnim, še bolj pa nedostojnim hrupom zapustili: to jasno dokazuje, da je drugi, se ve da zeló „popravljeni in pomnoženi“ natis „Olikanega Slovenca“ živa potreba. — Drugi odborov predlog, naj se letoš izdā zgodovinsko-statistično poročilo od društvenega začetka sem, je bil brez debate enoglasno sprejet. Predno se je začel razgovor o tretjem odborovem predlogu, je bil naznanjen izid volitev za odbor. Za starosta je bil izvoljen dozdanji staroste namestnik g. Graseli, za namestnika g. Murnik, za odbornike gg.: dr. K. Bleiweis, J. L. Černý, Drenik, P. Kajzel, Sr. Noll, Ravnika in J. Tisen. — G. Graseli se je s srčnimi, gorkimi besedami zahvalil za častno zaupanje, katero mu je občni zbor skazal, pa obžalovaje naznanil, da mu razne okoliščnosti branijo prevzeti društveno vodstvo, katero je opravljal skozi vsa tri leta društvenega obstanka. Prvosedstvo občnega zbora je prevzel novoizvoljeni namestnik g. Murnik; sklenilo se je, da se volitev staroste denes opusti in preloži na izredni občni zbor, kateri bo sklican, da odobri v smislu gori navedenega sklepa prenarajena pravila. Potem je g. Tisen z lepim, poetičnim govorom priporočal predlog, naj bi se skušalo, leseni spominek, katerega društvo vsako leto na vseh Svetnikov dan umrlim družabnikom na pokopališču stavi, nadomestiti s stalnim kamnenim spominkom; predlagal je ob enem načrt tacega spominka in proračun stroškov, kateri bi gotovo znašali nad 400 gld. Po precej obširni debati pritrdil je zbor nasvetu, da se ta stvar za zdaj odloži, novemu odboru pa naroči, preudarjati in o svojem času poročati, kako bi se dala ta misel najugodnejše izpeljati. Naj nam bo dovoljeno tu izreči, da bi po našem mnenju društvena blagajnica, kateri bo zdaj treba skrbeti za važnejše reči, nikakor ne smala trpeti za izvršitev tega namena; premisleka vredno je pa tudi, ali je v društvem interesu nakladati udom tako silni davek. — Pri poslednji točki dnevnega reda (posamezni predlogi) oglašil se je g. Černý za besedo in, česki govoreč, s prepričevalno besedo odkril razne napake in pomanjkljivosti Sokolovega društvenega življenja. Da bi se odstranile te maroge, stavil in zagovarjal je več predlogov. Med drugimi je nasvetoval, da bi se za ložje vzdrževanje reda razdelili Sokolovci v manjše čete, katerih vsaka bi imela svojega poveljnika in nad vsemi bi ukazoval načelnik. Dalje bi bilo treba najti način, po katerem bi se družabniki nekako zavezali, da bodo vselej v polnem številu se zbrali, kader društvo javno nastopi, da pri takih priložnostih nobeden brez veljavnih vzrokov ne izostane. Ostro se mora gledati tudi na to, da se družabniki samo in izključno v društvem življenji poslužujejo društvene obleke. Pred

Denašnjemu listu je priložen prvi broj „Südslavische Zeitung“, ki naj bode našemu občinstvu še enkrat prav živo priporočena.

vsem pa bi bilo skrbeti, da se demokratični duh, ki je podlaga telovadnim društvom, pozornejši goji in v notranjem društvenem gibanju krepko izraža. Vse svoje z občno pohvalo sprejete predloge izročil je g. Černý pismeno odboru. G. Graseli, podpira nasvete g. Černý, je končno še sprožil željo, da bi se z ozirom na Sokolsko vzajemnost vendar uresničila popolna enakost Sokolske noše, in nasvetoval, da bi se ta zadeva po porazumljenji s praškim Sokolom vredila. — Pred razhodom je občni zbor po predlogu g. Murnika bivšemu staroste namestniku g. Graseliju zahvalo izrekel za njegovo triletno marljivo delovanje. S tem je bil sklenjen Sokolov tretji rodní občni zbor.

Iz Celja 8. januarja. [Izv. dop.] V raznih časopisih so se omenjali odbori, ktere so Prusi v Avstriji ustanovili, da bi nekda k nemški zvezi pripadajoče dežele pripravljali za Veliko-Prusijo. Ne morem povedati za gotovo, je li tu tudi tak odbor, ker so v Celji le c. k. uradniki sredstva za take reči in ker oni za sedaj, ko svoja plačila še prejemajo iz c. k. blagajnic, vse to tajno za se obdržé. Najodličnejši prijatelji Prusov so tu: c. k. okrajni glavar Schönwetter, c. k. svetnik deželne sodnije Tomschitz in c. k. ravnatelj Schuch. Prva dva nosita ob nedeljah belo-črne klobuke, zadnji pa oskrblja dopisovanje, kader se nabrani zneski pošiljajo za ranjene Pruse. Tudi volilce je ta gospod iz Pomeisla na Českem teroriziral; poslal je namreč svojega uradnega sluga Heritsch-a k hišnim posestnicam in vdovam gg. Nollu, Mörtlu i. t. d., kteri jih je prašal, je li res, da so one pri zadnji volitvi svoja pooblastila za narodne kandidate podpisale. Uboge vdove so se jako prestrašile, ko so čule tako vprašanje iz ust birača pri kriminalni sodniji, mislele so v prvem hipu, ka so veleizdajo zagrešile. Tem načinom plašijo ustavoverneži volilce in to so v Celji brez izjeme gospodje, ki prejemajo plačila iz cesarskih blagajnic, svoj vpliv pa za Prusijo porabljajo. Čemu bi se tedaj pravi patrijot zavzimal za državo, ko je vendar c. k. namestniji v Gradcu dobro znano, kaj počne c. k. okrajni glavar Schönwetter, kakor tudi to, ka Schönwetter, odkar je okrajni glavar, niti enega referata izdelal ni, še celo opravila uradnikom ne razdeluje, ampak izključljivo prusko politiko goni. Kaj čuda tedaj, da je bilo za časa preiskave proti dr. Höslingerju

nižim uradnikom vseh oddelkov v Celji popolnoma nerazumno, da pride človek, ki deluje za prusko politiko, v preiskavo. Saj je vendar po sebi razumno, da je, kdor je nemškega mišljenja, Avtrijec, nemško in prusko sta pa identična pojma, tedaj je pojem prusko-avstrijsko eden in isti. Razložek je v istini le ta, ka v novi Nemčiji ne bodo vladali Habsburžani, ampak Hohenzollerni.

Iz Dunaja, 6. jan. [Izv. dop.] (Kranjski deželni šolski svet pa narodni šolski nadzornik.) Kranjski d. š. svet se je 24. nov. pr. l. posvetoval o znanih treh prašanjih, ki mu jih je ministerstvo za uk poslalo. G. Pogačar je o njih sporočal. O tem poročilu se ne da lahko soditi, ker je je uradna Laibacherca št. 275 preveč po vrhu posnela; tudi „Novice“ so je str. 389 le ob kratkem omenile. Gotovo pa je dotični nasvêt prevažen za razvitek narodnega šolstva. Graška dva nemška ali nemčurska nadzornika naših srednjih šol nista nikakor pripravna za naše deželne razmere. To sta že pri premnogih prilikah pokazala.

Narodni odborniki kranjskega d. š. sveta bi imeli odločno tirjati, da vlada za Kranjsko postavi posebnega nadzornika za srednje šole. To bi že poprej imel storiti kranjski deželni zbor, prav za prav njegova velika narodna večina. Ti narodni zastopi bi imeli vlado pristavim še eno novo.

Južno ali italijansko Tirolsko dobi za svoje šolstvo posebnega nadzornika s sedežem v Tridentu. Kdo bi pri tem ne tožil, da vlada različnim narodom z različno mero meri? Tam bo južno Tirolsko s komaj 330.000 stanovalci dobilo posebnega šolskega nadzornika, ko se naša Kranjska s 463.000 prebivalci zadovoljati mora s nemškimi šol. nadzorniki v Gradcu. Vigilantibus jura!

Ta dogodjak, ki se ima v kratkem oficijelno izvršiti, tu posebno poudarjam. Vsaj takrat se mi ne bo tako godilo, kot pri imenovanju isterskega nadzornika. Sl. Nar. dopis je že 22. okt. izrečno imenoval določene nadzornika za Istro; čez 3 ali 4 tedne pa pravi neki gor. dopisnik v „Nov.“ da se je zgodilo, kar so listi prerokovali!

Ta izgled na južnem Tirolskem je prevažen tudi za južno ali slovensko Štajersko.

Politični razgled.

Ministerska kriza se je menda primrznila, ne more ne naprej ne nazaj. Nemške novine se vedó, kakor da bi se bilo bati federalizma; mi do zdaj ne moremo razsoditi, iz časa se to skleplje. Federalistična stranka menda še nobenkrat v državi ni bolj pasterkovala nego ravno zdaj. Kako daleč sega naše vlade doslednost, vidi se iz tega, da njeni časopisi prav surovo pobijačo česko tirjatev po lastni česki armadi, in in vendar Čeli le to tirjajo, kar se je ravno kar dovolilo Tirolcem. Sicer se temu ni čuditi: v Avstriji se je vedno merilo po različnih merah — le pravica se ni mogla še udomaćiti kot edino in izključljivo merilo.

Delegacije so se zopet sešle v Pešti. V 4 sejah bode cislajtanska dognala ves redni vkupni proračun. Izvenredni proračun bo prišel prihodnji teden na vrsto. Cislajtanska delegacija, ki se je s početka vedla, kakor da bi vojnemu ministru ne hotela dovoliti pretiranih njegovih tirjatev, je med prazniki postala krotkejša in bode bržkone po stari navadi dovolila, kar se bo tirjalo. Ravno tako je po vodi splavala vsa opozicija, ki so jo cislajtanski ustavoverneži hoteli delati proti grofu Beustu. Njegovo ljubkovanje z Bismarkom in z novo Nemčijo ga je popolnoma sprijaznilo z našimi Nemci, ki bodo mir sklenili z mnogo obrekovanim vodjem naše zunanje politike. Ali mu bodo Ogri kaj opomirali, to je še vprašanje.

Beust in Bismark se sleparita z nekim prijateljstvom med Nemčijo in Avstrijo in naši nemški časniki so postali čisto poskočni zaradi tega novega prijateljstva. Avstrija nima razlogov veseliti se te najnovejše Beustove nesrečne politike, kajti nasledki take zveze za Avstrijo na nobeno stran ne morejo biti ugodni. Čisto res je, kar v tej zadevi piše „Pol.“: „Avstrijsko-pruska zveza bo vsigdar matematično gotovo imela dva nasledka: najpred od strani Ruske resno rešitev slavenskega vprašanja in rusko-francosko zvezo. Kar se tiče resnega reševanja slavenskega vpra-

Listek.

Iz Rusije.

(Konec.)

Moskva je središče ruske kupčije, in torej je zunanji značaj mesta čisto trgovski. Po vsem mestu vidiš prodajalnico pri prodajalnici in hiše so neredko do strehe pokrite s firmami in naznanili, kaj in kako céno se prodaja. Za to skrbé kupci, da se videti morajo prodajalnice. Zraven tega neredko postavljajo človeka pred prodajalnico, ki vsakega že od daleč vabi k sebi, in če le količkaj postojíš, začnjenja ti razhvaljevati svoje blago s celim potokom svoje trgovske zgovornosti. Tu moram omeniti tako rekoč národno slabost, ki so jo (tujci že davno opazili, in domači pogostoma bičali: pomanjkanje vestnosti. Čem slaje ti govore, čem bolj se ti hvali blago, tem huje za te; če ne umeješ kupovati, gotovo te oslepé. Ta slabost je tudi mnogo kriva, da imajo do sedaj ruski trgovci v obče malo kredita zunaj Rusije, in da je velika kupčija le bolj v rokah tujcev. Ni mi treba opomniti, da je ta napaka razvila se valed nizkega obrazovanja ali bolje vsled pomanjkanja vsakega obrazovanja pri večini kupcev. A po drugi strani se mora priznati, da sami trgovci in vlada zelo skrbé, da bi se kupčija in kupci povzdignili s pripomočkom dobrih šol. Sploh se zgodi večkrat, da bogati trgovci dajó mnogo za šole, knjižnice in druge blage namene. Da so pa med trgovci še pravi originali, to posamezni dokazujejo neredko. Tako n. p. je pred dvema ali tremi leti palo v glavo pravoslavnemu moskovskemu kupcu bogatinu spraviti v smeh Petrograd in Moskvo. Nabaše si mož mošnje z rublji, odpelje se v Petrograd, najme sam celo drhal godcev, pevcev in drugih, kogar je veselilo zastoj jesti in piti

in veselo živeti. Z vso trumo roma mož na parobrod, ki je ravno namenjen bil odpeljati se nekam daleč, in po vsej sili hoče ravno na tem parobrodu s svojimi tovarišči brodirati po morji. Lastnik ga sprva ne posluša, potem v šali zahteva za vsak dan strašno ceno. Naš kupec mahne z roko in hajd na parobrod z vso drhalijo. In ukazal je modri kupec brodirati po morji in zajesti in zapiti, zaveseliti in zavoziti 25 tisoč rubljev, ter je dosegel, česar je želel, da so v Moskvi in v Petrogradu en celi dan govorili o njem.

Šolska poslopja, vseučilišča, gimnazije itd. se štejejo med najlepše v mestu, in so tudi postavljena na lepih mestih. Tudi znotranja uprava šol je lepa, kakor si pri nas v Avstriji sanjati ne moreš. Povsodi je čisto, vse se svetí, tla itd. (Celo v malem gubernskem mestu Vladimiru je gimnazija najlepše poslopje v mestu). Zunanaj vseučilišča, gimnazij, progimnazij, „tehnišeskoj školy“ je še množica privatnih gimnazij, inštitutov, pensionov. Pri farah so farne šole. Ker je malim činovnikom skoraj večidel nemogoče izrežati svojih otrok pri pičli plači, ima vlada razne institute, stipendije, da tako polajšuje starišem skrb za odrejo otrok. Na vseučilišči je n. p. skoraj zmiraj več ko polovica študentov stipendijatov. In vendar so bili slučajji, da so študentje lakoto trpeli, pa saj to je povsodi.

Ker v gimnazijo postopajo, da le dobro ruski brati in nekaj pisati uméjo, in ker je le sedem razredov do sedaj: učenci na vseučilišče ne prihajajo tako prigrtovljeni ko pri nas. Na vseučilišči je treba učiti se mnogo. Mladina ruska je prav sposobna, to smem naravnost reči, in ne enkrat sem se čudil obširnosti znanja študentov, čeravno se bojim, da tako znanje, ki ne more biti globoko, ne prinaša pravega sadu. In morebiti je to tudi nekaj krivo, da se je pogostoma slišalo do sedaj, da mladi ljudje pokazavši bliščeče sposob-

nosti na službi vse daljno obrazovanje in vso delavnost opuščajo. Takega šumnega življenja, kakoršnje je po naših vseučiliščih, tu ni. Večidel se drže vkup samo ti, ki so prišli iz iste gimnazije. Pa ne smem reči, da ne začenjajo čutiti se kot člene ene almae matris. Žalibog do sedaj sama vlada stavi zapreke temu čutju. Profesori vseučilišča so, kakor so mi zagotavljali študentje, zunaj avditorija bolj starejši tovarišči, kakor profesori, in študentom pomagajo radi v vsakem oziru.

Moskovskega življenja ne morem opisati, ker ga premalo poznam. Više občestvo ima svoje salone, in pravijo, da tam sedaj prihaja v modo ruski jezik. Gledišča sta dva glavna. Opera je bolj v Petrogradu, drama pa ima po občem mnenji bolja zastopnike tu. Poleti Moskviči kdor more živé po dačah, večina pa si išče zabave v raznih razveselivnih mestih zunaj mesta seveda le o praznikih, ker druge dni hodi vsakdo po svojih opravkih. Prijetno je gledati o praznikih kupce s svetlimi bradami, dolgimi kaftanami, kako se oni počasi sprehajajo s svojimi ženami, ali gibčne gizdalinčke niže vrste, kako bistro švigajo sem ter tje. „Lepi spol“ se ne odlikuje s posebno lepoto, kolikor sem saj jaz opazil.

Na konci pisma nekoliko besed o kulturnem stanju ruskega naroda!

Turgenev imenuje v znanem romanu skorej vse sploh, kar se misli in dela v Rusiji, dim. Da, tu je gotovega malo za rusko kulturo, tu vse postaja, vse se le kalí, poganja, in ne vidi se ne cvet ne sad, in v tem smislu so popolnoma resnične besede znamenitega pisatelja, ki jih je izgovoril gotovo le iz globoke ljubezni k svojemu narodu iz tako razumljivega hrepenjenja, da bi skorej prenehalo omahovanje na levo in na desno, da bi narodu zajasnila se skorej pot do vredne prihodnosti. Ne dá se pa tajiti, da rusko oh-

šanja od strani Ruske, nam ni treba obširnega razlaganja. Obrnilo bi se to v prvi vrsti proti Avstriji ter jej skoro točno v glavo vtolklo, kako veliko hibo je zagrešila, da je za novo Nemčijo prevzela udarce Ruske. To morebiti previdni Magjari že sedaj dobro čutijo. Gledé rusko-francoske zveze nam tudi ne treba obširnosti. Ta bi imela sedaj, ko še vojska po Francoski vihri, za Nemčijo v resnici strašne nasledke. Pa tudi ko bi se kedaj pozneje, vsled še le pozneje dovršene avstrijsko-pruske zveze, uresničila, bi imela vsakako dovolj moči, da bi zabranila motenje „evropskega ravnotežja“. To je menda grofu Bismarku prav dobro znano in zbog tega ne bo njegova slja po avstrijskem prijateljstvu in zavezni pomoči ravno požrešna. — Temu je le še dostaviti, da bi se avstrijski Slaveni nikdar ne mogli sprijazniti z ožjo zvezo z Nemčijo in da bi poleg zunanjih sitnosti našim politikarjem nastala še hujša domača opozicija slavenske večine v državi.

Pruski kralj, ki svoji sopruzi z bojišč a nima poročati o vojnih uspehih, zdaj telegrafuje, da je na francoskem nastalo južno vreme. Prusom sploh menda gre za kožo, na Pariz res streljajo, a to je prazen ropot, kakor je bilo zlagano, da bode Pariz v kratkem udal se. Francozi se vedno pripravljajo na splošno ofenzivo, ki se bode iz Le Mansa obračala proti Parizu, in iz Dijona ter Besançone proti Belfortu. Prusi morajo biti v velikih zadregah, kajti princ Friedrich Karl je moral popolnoma svoji osodi prepustiti generala Werderja in je skušal po lastni inicijativi rešiti sebe in svojo armado. Ker se je Bourbaki obrnil proti vzhodu Garibaldiju na pomoč, lotil se je princ Friedrich Karl fr. generala Chancy blizo Vendôme in videti je, kakor da bi se tudi nadvojvoda meklenburški pomikal proti Le Mans. 6. t. m. so se tolkli pri St. Cyr, Villeparcher in Villechavre (Loir in Cher). O uspehih se ne dá določiti. Prusi trde, da so sovražnika vrgli in vzeli Montoire. Francozi nasprotno trde, da so oni zmagali, da so bili sicer s prva na zgubi, da pa so kasneje vse nazaj dobili in vrgli Pruse za St. Arnaud nazaj, kamor so Francozi po noči 6. t. m. se ustanovili; telegrami pripovedujejo, da štejejo Prusi mnogo ranjenih, ubitih in da je tudi dosti ujetih, Francozi pa da so le malo trpeli. Odlično se imenujeta francoska generala Curtin in Jouffroy. Mesta Mezieres so Prusi

3 četrtine razdeli, Werder se je moral umakniti iz Dijona in tam pustiti 306 ranjenih. Bourbaki ima povelje pomakniti se v Vogeze in napredovati do Nancy. Ako se mu to posreči, potem je Nemcem zveza z domovino pretrgana in za nje nastane pogubna doba. Vsakako odločivni časi ne bodo dolgo izostali.

Razne stvari.

* („Naprej“), pol.-gospd. društvo v Šmarji ima v nedeljo, 15. januarja ob 4ih popoldne svoj drugi občni zbor v društveni dvorani. Program: 1) Volitev predsednika in 9 odbornikov. 2) Pogovor o jugoslavenskem programu. 3) Posvetovanje o načrtu nove postave za krajne in okrajne občine. — Po zboru je veselica z godbo, petjem in tombolo. Iz šmarskega okraja smejo vstopiti le društveniki, iz drugih krajev tudi gostje.

* (Iz Šmarja 6. januarja.) Učitelji našega okraja so vendar dobili o novem letu svoje plače izplačane in sicer pri c. k. davkarji. Poslednje dni starega leta prišlo je povelje od c. k. finančne okrajne direkcije v Mariboru na tukajšno davkarjo, naj za mesec januar 400 gld. izplača učiteljem in te 400 gld. v knjige zapiše kot posojilo okrajnemu šolskemu fondu. Kako se bo v našem okraju ta fond napravil, nam ni jasno; menda se nam bo godilo kakor na Českem in bo okrajno glavarstvo siloma naložilo našemu okraju kacij 13 do 14% šolske priklade. Učitelji so plačani le za ta mesec, kdo jih bo v prihodnjem mesecu izplačal, se še ne ve; kajti povelje finančne direkcije je preklicano od finanč. ministerstva, katero noče dovoliti, da bi c. k. davkarje vodile račune okrajnih šolskih fondov.

* (Občina Janživrh-Arlica) v marenberskem okraju je gg. dež. poslanca M. Herman-a in dr. J. Vošnjak-a izvolila za častne občane. Veseli dokaz, da tudi marenberski okraj kljubu nemškutarskemu okrajnemu zastopu, kateri je sicer ubogim občinam naložil 25% priklade, še ima narodne županije, ki vedó ceniti zasluge svojih neustrašljivih braniteljev in zagovornikov v deželnem zboru. V Arlici je zdaj izvoljen za župana znani rodoljub, g. L. Dr-

žečnik in tudi svetovalci in odborniki so večidel vrli narodnjaki.

* (Narodna ravnopravnost in c. k. žandarmerija.) Občina Janživrh-Arlica je knjige za popisovanje služabnikov in prenočevanje tujcev, ktere so bile nemške, nazaj poslala vodju c. k. žandarmerijske stajne v Marnberzi in v slovenskem pismu prosila, naj se jej pošljejo slovenske knjige. Vodja stajne slovensko pismo ni hotel prevzeti, rekši občinskemu služabniku, da on slovenski ne uraduje in da ne bo za Arličane posebne klobase pekel; grozil se je, da bo občina kaznovana, če takoj ne napravi zapisnika poslov i. t. d. — Županstvo se bo pritožilo zoper tako samovoljno in nepostavno ravnanje c. k. žandarmerije. — Naj bi si to dosledno in pogumno postopanje arliške občine v izgled jemale druge slovenske občine in brezozirno tirjale svoje narodne pravice.

* (Iz Černomlja) nam piše star prijatelj: Učitelji černomaljskega šolskega okraja so poslali častivrednemu, znanemu gospodu J. Kapele-tu zahvalnico, ker se v okrajnem šolskem svetovalstvu tako vrolo poganja za učitelje in šolstvo sploh. Do zdaj je to storil, upamo, da bo še tudi zanaprej, in da se nad njim ne motimo. Slava mu!

* (Ljubljanski „Sokol.“) Vsled odborovega poziva oglasilo se je za službo telovadnega učitelja šest prosilcev, izmed katerih je bil za učitelja in telovadnega načelnika izvoljen g. Jan Zdirad Veselý iz Prage, mlad in inteligenten mež, ki je bil dalj časa že učitelj praškega Sokola in je v vseh vrstah telovadbe temeljito, teoretično in praktično, izurjen. Njegovo vsestransko sposobnost spričuje najbolje velika naučna knjiga o telovadbi, katero spisuje v českem jeziku in ktere prvi zvezek je že prišel na svetlo, drugi pa se tiska. Ker je društvo zdaj dobilo tako izvrstno učno moč, se je nadejati, da se bo telovadba pri „Sokolu“ kmalu spet krepko udomačila.

* (Nov organ slovanskih telovadcev.) Od novega leta sém izhaja v Pragi pod vredništvom slavnega českega telovadca dra. Miroslava Tyrša telovadni časopis „Sokol.“ Izdaja se 1. in 15. dan vsacega meseca na celi poli in quarto, velja pa 30 kr. za mesec, 1 gld. 50 kr. za pol leta. Prva številka je prinesla obširno razpravo o slovenskem „Nauku o telo-

čestvo skrbno išče te poti, in ker po pravici vidi, da so drugi evropejski narodi že daleč pred njim, spoznava jih hvaležno za svoje učenike ter se uči od njih. Nikdo ne more ugovarjati, da se ruski narod bistro znani s zapadno kulturo. Vsaka kolikaj zanimiva knjiga bodisi nemška, francoska ali angleška ne čaka dolgo ruskega predstavljavca, in prevodi se ne delajo ravno iz patriotizma, ampak ker si z njimi lepe denarje služijo predstavljavci in knjigoprodajavci. Sploh pisatelj v Rusiji ne stradajo. In čem bolj se trudi narod popraviti zamujeno preteklih stoletij, t. j. razrušiti kitajski zid, s katerim so ga obzidali, tem bolj čuti, da bo s časoma mogel tudi sam kaj, tem redkeje se slišijo taki, ki nočejo vedeti o evropejski kulturi kot potrebnem faktorji pri razvitju ruskega obrazovanja, tem menj je tudi teh obupajočih, da bi kedaj mogel stopiti njihov narod iz uniževalne role večnega posnemalca.

Ni težko prepričati se, da je že omenjeni v teh pismih nihilizem nezrel sad nezrelega drevesa. Omenil sem ga zopet, ker ga slediš lahko še po raznih kotih Rusije, pa sedaj je že le jek in sicer slabi jek prejšnjega, in sme se upati, da bo tudi njegu vsestransk napredek oglušil.

Zanimiv fakt iz sedajnosti je trda borba ministerstva narodnega prosvetčenja za „klasicizem“ t. j. za vpeljavo latinskega in grškega v gimnazije. Če tudi podpirajo „klasicizem“ „Mosk. Ved.“, list z silnim vplivom, če tudi za njimi slede tudi „Golos“ itd., našli so se silni sovražniki „mrtvih jezikov.“ Praktični ruski se hoče učiti le to, kar se da porabiti v življenji, in starih jezikov med te predmete podučevanja ne šteje. Najbolj smešno ali žalostno — kakor hočete — je to, da so sami učeniki teh jezikov neredko zakletim sovražniki. Pa ker se je ministerstvo, kakor se kaže, odločilo trdno za „klasicizem“, ki cvete pri naj-

bolj omikanih narodih, bodo pač omolkneli sčasoma nasprotniki, posebno če bodo videli dober sad.

Tudi je bilo že omenjeno, da se žensko vprašanje razvzpljuje. V obeh stolicah je po več ženskih gimnazij, po gubernijah je „zemstvo“ t. j. zastopniki gubernij (nekaj podobnega našim zborom) večidel povsodi že na svoje stroške odkrilo ženske gimnazije, po vseučiliščih se dopuščajo k lekcijam ženske, in nedavno je vlada predložila na razsodbo neki komisiji v Petrogradu vprašanje: more li biti ženska advokat? Rusko ženstvo ni podobno nemškemu, ono je tako rekoč veliko bolj možko, in želja po samostojnosti, po nezavisnosti od moža ni fraza. Telegrafistek, poštaric, kasirek po kolodvorih imamo tu že precej. V Petrogradu in v Moskvi celo aristokratke in zraven bogate postopajo kot „načalnice“ v magazine ženskih del, in celo žene se selijo od svojih mož, da bi živele, kakor govore, od svojega „truda.“

Ruska duhovščina je obče revna in neomikana, in trpi torej vse, kar prinaša s seboj revščina in nevednost. Ker duhovni oče mora dostikrat orati in kopati, zanemarja svojo ubogo čedo in med narodom se plodé kakor gobe o dežji razne sekte. Da celo stari pagani se še nehajajo. Ravno te dni so pisale „Mosk. Ved.“, da sta nekje dva kmetiča vrnila se v pravoslavje in obljubila „ne moliti in ne obhajati praznikov na čast bogov, ki so jih čestili naši predki.“

Armija je, kakor povsodi, ločena od naroda. Kdor brati in pisati ne ume, in teh je bilo lani še nad 80 prct., se tega nauči v dolgi vojaški službi. Stari vojaki so neredko opravljali za vsakdanjo jed službo vaških učnikov. Oficiri znajo mnogo, ker instituti, kjer so do sedaj večidel od mladega učili se kadetje, so dobri, in skušnje na oficirja prav težke, kakor se vidi iz programov, po kterih sprašujejo. Nemcev oficirjev je več ko dovelj. —

Najvažnejši za narodno obrazovanje so narodne šole. Kakor tudi drugodi so se nanje zmislili na zadnje, in najprej odprli vseučilišča, potem gimnazije in druge šole, in nazadnje narodne. Zemstva jih odpirajo in skrbé za nje. V zemstvih so zastopniki vseh stanov, pa po svojem obrazovanji imajo največ veljavo dvorjanje, in z veseljem poročam, da se ravno oni najbolj pečajo za narodno obrazovanje. „Mužiki“ so prevarčni in le neradi glasujejo za šolo. Bogati dvorjanje celó na svoje stroške kmetom najemljejo učenike. Nemara ravno to, da po vsej Evropi obrekujejo ruski narod, sili aristokrate ne ločiti se od svojega naroda, skrbeti za povzdigo omike in tako osramotiti svoje ljubeznjive obrekovalce, in dokazati, da razumejo naš vek.

In Ruska vlada, kaka je ona, kar se tiče notranjih zadev? Ne enkrat se je že omenjalo, da so zakoni v Rusiji prekrasni, da jih pa ne izpolnujejo. Tudi sedaj še se slišijo tožbe, da birokracija rada kvari nektero lepo misel vladino. Da so v gubernijah sem ter tje še prav čudne navade, dokazal je oni dan dopis „Mosk. Ved.“, ki se vredejuje s znanim taktom, in bi ne vzele dopisa lažnjivega. Dopis ta toži, da v neki guberniji ne sme ziniti nikdo, naj delajo činovniki kar hoté, če ne ga brž posade na drug konec gubernije, seveda v njegovo škodo. —

Da domača obrtnija še ne more in ne bo mogla kmalu spodriniti tujega blaga, pokazala je lanska „manufakturnaja vystavka“. Pa tudi tu se vidi napredek, in kar je glavno, želja pospešiti ga.

Na zadnje: „Bo-li kaj iz tega ljudstva?“ Da, bo, to je trdna vera. V borbi za omiko in svobodo, ki se je že začela čeravno ne šumno, v borbi za-te najblaze rezultate zgodovinskega življenja narodov se bodo obrusile slabosti tega naroda, da bo mogočna njegova desnica in njegov um.

